

Наталія Ковтун

(к. соц. ком., доцентка, доцентка кафедри журналістики, реклами та PR-технологій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького)

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИБОРСТВА В МЕДІА

Нині інформацію все частіше використовують у якості зброї. Особливого значення інформаційні війни набули в ХХ столітті, коли почали з'являтися радіо, телебачення, а згодом – й інтернет. Процеси глобалізації та диджиталізації лише сприяють поширенню інформаційного протиборства. На думку Г. Почепцова, «саме в ХХІ ст. ключовою є не збройна боротьба, а війна знань. І більшість збройних протистоянь у світі починалися саме з інформаційних атак» [3].

Відомо, що в офіційних документах Міністерства оборони США поняття «інформаційна війна» з'явилося після операції «Буря у пустелі» 1991 року, у якій вперше були використані новітні інформаційні технології як засіб ведення військових дій. У 1998 році в Мінооборони США було затверджено Об'єднану доктрину інформаційних операцій, у якій інформаційну війну визначали як комплексний вплив (сукупність інформаційних операцій) на систему державного та військового управління супротивника, його військово-політичне керівництво, що вже в мирний час сприяв би прийняттю бажаних для сторони-ініціатора інформаційного впливу рішень, а під час конфлікту повністю паралізував функціонування структури управління супротивника [1, с. 157].

3. Партико розглядає інформаційну війну як сукупність інформаційних операцій, під якими розуміє дії, що утрудняють збір, опрацювання, передачу та збереження інформації інформаційними системами супротивника за умови посилення захисту власної інформації та власних інформаційних систем [2, с. 233].

Науковець М. Сенченко зазначає, що інформаційна війна є способом послабити матеріальні й моральні сили супротивника, і натомість, – посилити власні. Це частина ідеологічної боротьби, що не потребує кровопролиття й руйнувань, проте саме в цьому й полягає її небезпека, адже такий вид протистояння може завдати співвідносної шкоди окремо взятому суспільству [5].

Головна мета інформаційної війни найчастіше полягає у внесенні в суспільну та індивідуальну свідомість ворожих чи шкідливих ідей і поглядів; дезорієнтації та дезінформації мас; послабленні певних переконань, устоїв; залякуванні свого народу образом ворога; а супро-

тивника – своєю могутністю, і все це роблять для того, щоб забезпечити ринок збуту для своєї економіки.

Із-поміж основних завдань інформаційної війни виокремлюють такі: дискредитувати органи влади й ускладнювати прийняття ними важливих рішень, паралізувати управління країною в кризових ситуаціях, створити у країні противника негативне ставлення до культурної спадщини; маніпулювати суспільною свідомістю й політичною орієнтацією населення держави з метою створення політичної напруги і хаосу; дестабілізувати політичні відношення між партіями, об'єднаннями й рухами з метою провокації конфліктів, розпалення недовіри, підозрілості, повідомлення неправдивої інформації про роботу державних органів, підрив їхнього авторитету; ініціювання страйків, масових заворушень та інших акцій економічного протесту; підрив міжнародного авторитету держави, її співробітництва з іншими країнами тощо [4].

Зброєю в інформаційній війні слугує й реальна інформація та хибна, фіктивна. Власне інформація як сукупність певних відомостей не становить інформаційної зброї, однак перетворюється на неї, якщо її використовують у цілеспрямованій програмі впливу на систему-мішень, яка повинна бути здатною призвести до досягнення запланованих суб'єктом впливу кінцевих результатів. Того, що агресор веде інформаційну війну, населення може навіть не помічати.

Часто науковці послуговуються й поняттям «інформаційна експансія», суть якого полягає в тому, що економічно та політично сильна країна продукує й поширює інформацію тільки про себе або ж на вигідні їй теми, витісняючи при цьому інформацію з інших джерел. На відміну від інформаційної війни, яка завжди має конкретну ціль, мету і є відносно нетривалою, інформаційна експансія розрахована на значно триваліший період, має більш руйнівні наслідки.

Отже, узагальнивши вказані вище підходи, під інформаційною війною (інформаційним протиборством) розумітимемо сукупність інформаційних операцій, спрямованих на здійснення комплексу дій для досягнення інформаційної переваги над супротивником, певний спосіб впливу на його комунікативний простір. Інформаційна війна проводиться шляхом інформаційних операцій, що ускладнюють збір, опрацювання, передачу та збереження інформації інформаційними системами супротивника за умови посилення захисту власної інформації та власних інформаційних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запорожець О. Ю. Інформаційне протиборство у зовнішній політиці США. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 107 (Ч. I), 2012. С. 157–164.

2. Партико З. В. Теорія масової інформації та комунікації : навч. посіб. Львів : Афіша, 2008. 290 с.
3. Почепцов Г. Г. Информационные войны : учеб. пособ. М. : Рефл-бук; 2001. 576 с. URL: http://www.library.cjes.ru/online/?a=con&b_id=331.
4. Кузьменко А. М., Петрик В. М., Остроухов В. В. Соціально-правові основи інформаційної безпеки : навч. посіб. Київ : Росава, 2007. 495 с.
5. Сенченко М. І. Світова латентна організаційна війна. Київ. 2020. 334 с. URL: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=57359>.